

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

NIEUWSBRIEF KKNN, NUMMER 7, OKTOBER 2013, THEMA 'ARBEIDSMARKT'

INLEIDING

Beste KKNN-ers,

In deze nieuwsbrief behandelen we het thema 'arbeidsmarkt'. Henk Stam komt aan het woord over de koppeling tussen onderwijs en ondernemers in Noordoost Fryslân. Ook in het Seaports Experience Centre proberen ze die koppeling nadrukkelijk te leggen.

In de Achterhoek probeert men jonge talenten te binden & boeien via het project Achterhoekwerkt.nl.

Jouke van Dijk gaat in zijn column in op de arbeidsmarkt vanuit het werkgeversperspectief.

Veel leesplezier,

Angelique van Wingerden

Projectleider Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

NIEUWS UIT DE PROVINCIES: FRYSLÂN

Gouden Driehoek bemiddelt tussen arbeidsvraag en onderwijs

In 2030 heeft Noordoost-Fryslân zich ontwikkeld tot een vitale en veerkrachtige regio. Dat is het toekomstbeeld dat het Sociaal Economisch Masterplan Noordoost-Fryslân ons schetst. Het wordt omarmd door de Gouden Driehoek, een samenwerkingsverband van ondernemers, onderwijs en overheid in de regio. Eén van haar doelstellingen is het scheppen van een goede aansluiting van onderwijs en werkgelegenheid. "We willen de leerlingen vooral wijzen op hun mogelijkheden in hun eigen omgeving", zegt Henk Stam. Hij is voorzitter van de Gouden Driehoek en tevens directeur van het Dockinga College in Dokkum en Ferwert.

Het Sociaal Economisch Masterplan Noordoost-Fryslân is in 2010 opgesteld door de provincie Fryslân en de gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel,

COLUMN

Krimp en Arbeidsmarkt: het werkgeversperspectief

Sommige mensen denken dat in gebieden met bevolkingskrimp ook een tekort zal ontstaan aan arbeidskrachten. Dat is in het Noorden niet het geval. Dat komt omdat in het Noorden de krimp beperkt blijft tot de gebieden langs de Waddenkust en langs de Duitse grens. De bevolking in en rond de steden blijft groeien zodat de totale bevolking in het Noorden niet gaat krimpen. Het is nu al zo dat de banen veel meer geconcentreerd zijn rond de steden dan de bevolking, met als gevolg grote pendelstromen en files. Veel mensen die wonen in een krimpgebied, werken daar niet en daarom is het niet waarschijnlijk dat in krimpgebieden een tekort aan arbeidskrachten zal ontstaan. Als mensen dichterbij de steden gaan wonen waar ook de banen zijn, zou dit zelfs kunnen leiden tot minder files als mensen op de fiets naar het werk gaan. De opkomst van de elektrische fiets, waarmee pendelafstanden tot ca. 15 km goed te overbruggen zijn, zou dit nog makkelijker mogelijk kunnen maken. Krimp hoeft dus geen negatieve gevolgen voor de arbeidsmarkt te hebben en zou zelfs goed kunnen zijn voor het milieu. Tekorten op de arbeidsmarkt kunnen wel veroorzaakt worden door een ander demografisch verschijnsel: vergrijzing. Maar ook dit hoeft niet dramatisch te zijn als we tot ons 67e blijven doorwerken of meer uren gaan werken. Nederland is namelijk kampioen deeltijdwerken.

Jouke van Dijk, hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse FRW/RUG en voorzitter/directeur van de Wadden-academie-KNAW

Jouke van Dijk

KENNISNETWERK KRIMP NOORD-NEDERLAND (KKNN)

ÉÉN LOKET, VAN EN VOOR HET NOORDEN

Kollumerland en Tytjerkstradiel. Volgens het plan vergt de ontwikkeling van de regio een aanpak op drie hoofdlijnen: inzet op woon-werklandschap, werken in netwerken en het creëren van randvoorwaarden. “De Gouden Driehoek wil vooral het netwerken bevorderen”, zegt Stam.

Kansrijke jeugd

Het initiatief voor de ‘driehoek’ ontstond al in 2009. Stam: “Er was een symposium over ‘Kansrijke jeugd in kansrijk N.O. Friesland’. Omdat vooral het onderwijs vertegenwoordigd was, ontstond na het symposium het idee om voortaan ook het bedrijfsleven uit te nodigen voor dergelijke initiatieven.” Het bedrijfsleven nam de uitnodiging graag aan, want wederzijds contact is immers bevorderlijk voor de aansluiting van het onderwijs op het bedrijfsleven. Eén van de eerste acties van de driehoek was een onderzoek onder bedrijven en instellingen naar hun personele behoeften.

Handjeswerk

De onderzoeksresultaten waren verrassend volgens Stam. De regio telt 3 sterk vertegenwoordigde sectoren, te weten Techniek, Zorg en ICT. “Er bestaat een sterk verouderd beeld van de sector Techniek: we denken dat het vooral bestaat uit ‘handjeswerk’ en dat de sector daarom vooral op zoek is naar lager opgeleiden. Maar er blijkt juist vooral behoefte te bestaan aan Mbo’ers op niveau 3 en 4. De Zorg zoekt 50% Vmbo’ers en 50% havisten/vwo’ers. ICT vraagt vooral havisten en vwo’ers. Als je bekend bent met deze gegevens, dan weet je dat bepaalde vakkenpakketten niet aansluiten op de arbeidsmarkt. Daarom moeten wij, het onderwijs, de leerlingen proberen te verleiden een richting te kiezen die kans op werk biedt. Dat is het avontuur dat we als Gouden Driehoek zijn aangegaan!” zegt Stam glimlachend.

Geen sterfhuis

Krimp, vergrijzing en ontgroening, een slechte economie: het zijn allemaal factoren die bijdragen aan een negatief beeld van de regio. “Maar Noordoost-Fryslân is geen sterfhuis”, zegt Stam beslist. “De krimp houdt flink huis in Noordoost-Groningen, maar hier kunnen we er nog op anticiperen. Daarom moeten we de jongeren juist laten zien dat de regio volop kansen biedt. Ik snap ook wel dat we de krimp-effecten hiermee niet tegenhouden, maar we versterken het proces zeker niet.”

Ontdekking

In het najaar van 2011 vond de vierdaagse bedrijvenbeurs Expo plaats in Dokkum. “We zijn daar met onze leerlingen naartoe gegaan. Aan onze havisten en vwo’ers gaven we de opdracht mee om uit te zoeken of de regio ook werk biedt voor hoger opgeleiden. Velen kwamen er tot hun verbazing achter dat er hier wel degelijk werk voor ze is!”

Hightech

Naast de excursie naar de bedrijvenbeurs, zijn er ook bedrijfsbezoeken georganiseerd. “Als eerste richten we onze pijlen op de sector Techniek. Tijdens de excursies kijken de kinderen hun ogen uit: ze denken dat het werk vooral bestaat uit lassen en dat je er vooral vieze handen van krijgt. Maar als ze zien in hoeverre de robotica al is ingevoerd, gaan de ogen ineens wijd open en beseffen ze dat we hier ook hightechbedrijven hebben.

Bètaprofielen

Het ‘kennismakingsproject’ werkt ook andersom: ondernemers komen regelmatig op de scholen om gastlessen te verzorgen. Stam: “Of het ons lukt om leerlingen de juiste richting op te sturen? We zijn nog maar twee jaar bezig, dus durf ik nog niets met stelligheid te beweren. Wel is er een trend te bespeuren dat havoleerlingen steeds meer kiezen voor bètaprofielen.”

Tekst: Eduard van den Hoff

Henk Stam

NIEUWS UIT DE PROVINCIES: GRONINGEN

"Deze uitdaging laat zich niet door één partij oplossen"

de Eemsdelta als technologisch innovatief werkgebied

Het Noorden van Nederland is een topgebied op de thema's Water, Energy en Healthy Ageing. Thema's die aansluiten bij de ligging, de economische en de demografische ontwikkelingen in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. Binnen deze drie topsectoren is de human capital agenda van groot belang. Op welke wijze worden de tekorten in deze technische sectoren en de zorgsector opgelost?

De afgelopen jaren zijn er diverse acties en instrumenten ontwikkeld om hier vorm aan te geven. Eén van de grootste projecten betreft Seaports Xperience Center (SXC) in Farmsum. Voor het behoud van werkgelegenheid en bedrijvigheid in het Noorden zijn een goede werking van de arbeidsmarkt en een sterke regionale kenniseconomie essentieel. Heel veel bedrijven zien dat inmiddels ook zo en hebben aangegeven dat SXC belangrijk werk doet en een onmisbare schakel is tussen onderwijs, overheid en bedrijfsleven.

Seaports Xperience Center startte als initiatief van 5 regionale partijen in september 2009. Inmiddels is SXC uitgegroeid tot een unieke vorm van publiek-private samenwerking, waarin overheid, onderwijs en inmiddels meer dan 50 bedrijven succesvol samenwerken.

Een gesprek over de behoefte aan goed opgeleid personeel in de Eemsdelta, over demografische ontwikkelingen en het belang van branding.

Af van het negatieve imago

Hoe enthousiasmeren we jongeren voor techniek? SXC is een hoogwaardig technologisch en interactief Xperience Center, waar jongeren en volwassenen kunnen kennismaken met de toekomstige technologische ontwikkelingen en innovaties. Slechts 3,5% van alle jongeren in Nederland betreedt uiteindelijk de bèta-technische arbeidsmarkt. De beschikbaarheid van voldoende en kwalitatief goed opgeleid personeel nu en in de toekomst is voor veel bedrijven van groot belang.

Annet Dijkema: "De activiteiten van SXC, zoals presentaties, gastlessen, workshops, voorlichtingen, attractieve bedrijfsexcursies in combinatie met ons Xperience Center zijn gericht op optimale beroepskeuzeinterventie en een realistisch beeld van (toekomstige) technische beroepen. Wij richten ons op jongeren in de leeftijd van 11 tot 20 jaar. Wij hebben programma's ontwikkeld om jongeren vanuit hun eigen belevingswereld een ander perspectief op techniek mee te geven. We zien vaak een verouderd en niet realistisch beeld van techniek bij jongeren. Techniek is veelal niet zichtbaar. En onbekend maakt onbemind. Daar zie ik ook een rol voor het bedrijfsleven weggelegd. De bedrijven zien dit belang en zetten zich enthousiast in."

Bedrijven met grote ambities

De (jeugd)werkloosheid in Noord-Nederland neemt toe, de economische crisis is hier duidelijk voelbaar. Anderzijds blijft de verwachting dat er de komende jaren een grote vraag zal ontstaan naar jongeren met een technische opleiding. Er stromen immers nogal wat oudere technici uit, waardoor vooral de vervangingsvraag stijgt. De regio heeft veel te bieden voor jongeren met technische ambities.

Annet Dijkema: “We zien de complexiteit in de technische beroepen in sommige sectoren toenemen. Dat vraagt naast technische vakkennis andere vaardigheden. Het vereiste opleidingsniveau in bepaalde beroepen stijgt daardoor. Het gaat veelal om kennisintensieve bedrijven die vooral een appèl doen op mbo+ en hbo geschoolde werknemers. SXC werkt samen met het Kenniscentrum Arbeid van de Hanzehogeschool Groningen. Zij doen onderzoek naar de arbeidsmarkt in de regio. Tegelijkertijd zorgen deze bedrijven voor werkgelegenheid bij lokale bedrijven, omdat veel werk wordt geoutsourced. ”

SXC slaat bruggen en faciliteert zo het bedrijfsleven in het vinden van de juiste mensen voor het vervullen van onderzoeksopdrachten en stages op mbo-, hbo- en wo-niveau. SXC past daarmee binnen de ambities en doelstellingen van het Nationaal Techniepact 2020. Bij de ondertekening werd SXC gepresenteerd als één van de 5 voorbeelden van succesvolle publiek-private samenwerking in het land.

Demografische ontwikkelingen en branding

De Eemsdelta kent nogal wat demografische uitdagingen. Vergrijzing en een krimpende beroepsbevolking.

Annet Dijkema: “We moeten veel meer het positieve van de regio 'branden'. Dit is een aantrekkelijk technologisch innovatief werkgebied. Veel mbo- en wo-studenten zijn hier nog nooit geweest. Door jonge mensen hier echt letterlijk naar toe te halen zien we ook een verschuiving in de beeldvorming ontstaan. Jongeren moeten de mogelijkheden en kansen zien en ervaren. Het beeld van de regio moet omgeturnd, het positieve, de mogelijkheden hier moeten meer in beeld. En dat het werkt, beginnen we nu te zien.”

Nu investeren

De partners van Seaports Xperience Center hebben in samenwerking met het bedrijfsleven besloten in ieder geval tot 2016 door te gaan. SXC is per 1 juli 2013 een stichting.

Annet Dijkema heeft er vertrouwen in: “We doen het samen, onderwijs en bedrijfsleven, vanuit een gezamenlijk belang. Deze uitdaging laat zich ook niet door één partij oplossen. We investeren nu om over 5 jaar aan de vraag te kunnen voldoen!”

4

Annet Dijkema

NIEUWS UIT DE PROVINCIES: DRENTHE

ONDERZOEK

De (Noord-)Nederlandse krimpgebieden zijn dit jaar door een delegatie van de internationale Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO/OECD) bezocht. De vraag was wat de impact is van bevolkingsdaling op het functioneren van de arbeidsmarkt en voor welke uitdagingen beleidsmakers zich gesteld zien. Voor Noord- en Oost Groningen en Zuidoost Drenthe is een deelstudie (hoofdstuk 3) opgesteld door Arjen Edzes, Marije Hamersma en Jouke van Dijk van de RUG/Economische Geografie.

De auteurs constateren dat bevolkingsdaling in sommige van de noordelijke gebieden (provincies Groningen en Drenthe) meer lijkt te worden gedreven door economische-geografische concentraties in de productie en de werkgelegenheid in de richting van stedelijke en economische kerngebieden en, als gevolg daarvan, migratie gedrag, dan door negatieve natuurlijke groei. Vanuit een regionaal arbeidsmarktperspectief groeit de werkgelegenheid en de beroepsbevolking in stedelijke regio's en daalt deze in krimpgebieden. Woon-werk verkeer (pendel) zorgt echter voor een min of meer natuurlijk aanpassingsproces.

De minder mobiele, vaak lager opgeleiden, arbeidsgehandicapten en inactieve werkzoekenden zorgen er voor dat krimpgebieden achterblijven met een relatief hoge voorraad van werklozen en/of arbeidsgehandicapten. Eén van de belangrijkste uitdagingen voor het beleid van vandaag is het actief en bekwaam houden van deze werkloze arbeidsreserve.

Voor de nabije toekomst is vergrijzing de belangrijkste uitdaging op de arbeidsmarkt. De verwachte tekorten op de arbeidsmarkt, samen met investeringen in innovatieve economische sectoren, zoals energie, healthy ageing en agribusiness vereisen hoogopgeleide arbeidskrachten. Daar tegenover staat de arbeidsreserve van de lage productieve, werkloze beroepsbevolking. Om dit matching probleem op te lossen, moet intensivering van scholing zorgen voor betere vaardigheden, zullen banen moeten worden aangepast aan wat mensen kunnen (jobcarving) en zal het bevorderen van de geografische mobiliteit de hoogste prioriteit moeten hebben.

Arjen Edzes
Senior onderzoeker, Rijksuniversiteit Groningen

Rapport: OECD (2013) *Demographic Change in the Netherlands: Strategies for resilient labour markets*. Paris. http://www.oecd.org/cfe/leed/demo_change_netherlands.pdf

Zie ook de nieuwsbrief arbeidsmarkt van de provincie Drenthe: http://www.provincie.drenthe.nl/publish/pages/69663/2013-08-26_nieuwsbrief_arbeidsmarkt_augustus_2013.pdf

Arbeid

INTERESSANT NIEUWS UIT EEN ANDERE REGIO

Achterhoekwerkt.nl: Binden & Boeien van jonge talenten door het bedrijfsleven zichtbaar te maken

Als jonge ondernemer ben ik geïnteresseerd in hoe je jonge talenten bindt aan een organisatie maar ook aan een regio. Jonge hoger opgeleiden die werken vanuit hun passie zijn een enorme economische motor voor een bedrijf/organisatie en daarmee de regio. Wat zijn de drijfveren voor deze jongeren om wel of niet in een bepaalde regio te gaan werken en wonen?

Twee jaar geleden zetten schrijvers als Richard Florida (The rise of the creative Class) mij aan het denken over of de regio waarin je werkt en/of woont, voldoet aan datgene waarmee je talenten aan een regio kan binden. Opgegroeid in de Achterhoek, gestudeerd in Twente en vervolgens als ondernemer in de Achterhoek aan de slag gegaan heb ik deze theorieën aan de Achterhoek gespiegeld. In tegenstelling tot mijn verwachting lijkt de Achterhoek best goed te voldoen aan het profiel om jonge talenten te binden aan een (krimp)regio. Het echte antwoord waarom de Achterhoek moeite heeft met het binden en boeien van jonge talenten ontdekte ik in de gesprekken die ik de afgelopen jaren heb gevoerd met stage- en werkzoekende jongeren. Zij weten gewoonweg niet welke bedrijven er in de regio zijn gevestigd. Zoektochten naar werk via het internet ondersteunen daarin

beperkt tot niet. Hoe aantrekkelijk het bedrijfsleven ook is, als je de uitdagende bedrijven niet kunt vinden dan zal je ze ook niet meenemen in je zoektocht naar een uitdagende nieuwe werkgever.

AchterhoekWerkt.nl is het initiatief dat wij daarin hebben genomen om het Achterhoekse bedrijfsleven en carrièremogelijkheden zichtbaar te maken voor jongeren. De website is geen vacaturebank, maar laat juist bedrijven op een interessante manier zien aan jongeren en uiteraard zijn stage opdrachten en vacatures zichtbaar. Het unieke aan dit project is dat het bij uitstek een mooi voorbeeld is van hoe overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen samenwerken. Inmiddels zijn 200 Achterhoekse bedrijven aangesloten. Het project is mede mogelijk gemaakt door de acht Achterhoekse gemeentes. De projectuitvoering wordt opgepakt met studenten van o.a. de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Saxion en de Hogeschool Utrecht. Zowel de deelnemende bedrijven als jongeren uit de regio zijn enorm enthousiast over het platform. De website is in 1 jaar tijd 25.000 keer bezocht.

Voor meer informatie: Tom Salemink, Projectleider en initiatiefnemer, 06-46767391, tom@achterhoekwerkt.nl

6

Agenda KKNN

- 14 november 2013 (13.00-16.30 uur) **Werkconferentie Noord-Nederland**
Extramuralisering, krimp en leefbaarheid;
Postillion Hotel Haren Groningen
- 21 november 2013 (0.00 tot 01.00 uur) **Lets' gro: inspiratiefestival, op diverse locaties in de binnenstad van Groningen. En met excursies naar het Ommeland, zoals het Krimpcafé Speciaal in Delfzijl.**
- 21 november 2013 (11.30-17.00 uur) **Krimpcafé speciaal**
Eemsdeltadag: een regio uitgelicht;
Theater & Congrescentrum De Molenberg, Delfzijl
- 28 november 2013 (13.30-17.00 uur) **LabLOKAAL Groningen**
Interactieve snelkookpansessie rondom leegstaande bedrijfsruimte in Hoogezand-Sappemeer;
't Spinneweb, Burg. Jonkerenstraat 11a in Hoogezand-Sappemeer.
€ 20 voor FANS van Roeg en Roem, € 40 euro NIET-FANS (excl. BTW).

De volgende nieuwsbrief verschijnt in december en behandelt het thema 'detailhandel'. Hebt u suggesties voor onderwerpen of wilt u een tekst aanleveren, stuur dan een mail naar: info@kennisnetwerkkrimp.nl.

Kopij graag voor 27 november a.s. aanleveren.